

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю*

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В ЕПОХУ ЗМІН: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ»

ЧЕРНІВЦІ

1 ТРАВНЯ 2025 РОКУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
НАПН України
Національний університет «Львівська політехніка»
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Маріупольський державний університет
Мукачівський державний університет
Рівненський державний гуманітарний університет
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Коломийський навчально-науковий інститут
Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка
ВШТІП Академія прикладних наук (Польща)
Академія Прикладних Наук у Кошаліні (Польща)

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В ЕПОХУ ЗМІН: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ»,

присвячена пам'яті професора Івана РУСНАКА

1 травня 2025 року

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2025

Друкується заохвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 7 від 23.06.2025 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Філіпчук Георгій Георгійович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік)
Національної академії педагогічних наук України;

Романюк Світлана Захарівна, доктор педагогічних наук, професор;

Paulina Kolisniczenko - Ph.D. of Economic Sciences, Associate Professor, Vice Rector for
International Cooperation, WSHIU Academy of Applied Sciences, Poznan (Poznan, Poland).

Червінська Інна Богданівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки
початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Вітюк Валентина Володимирівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри
теорії і методики початкової освіти, заступник декана з
навчальної роботи Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Янкович Олександра Іванівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і
методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка; доктор
хабілітований, професор, завідувач кафедри педагогіки
дошкільної та початкової освіти Куявсько-Поморської
академії.

Трансформація початкової освіти в епоху змін: виклики та можливості:

Т 65 матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої пам'яті професора Івана Руснака, м. Чернівці, 1 травня 2025 року / за
наук. ред. д. пед. наук С.З. Романюк. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича,
2025. 261 с.

ISBN 978-966-423-988-9

До збірника увійшли наукові доповіді та виступи учасників Всеукраїнської науково-
практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої пам'яті професора Івана Руснака
«Трансформація початкової освіти в епоху змін: виклики та можливості», які розкривають
глобалізаційні процеси крізь призму інтеграції в європейський освітній простір, актуалізують питання
історико-педагогічних досліджень, забезпечуючи спадкоємність освітніх традицій, висвітлено
актуальні проблеми якісної освіти в умовах змін, а саме інноваційний і міждисциплінарний підхід до
змісту початкової освіти, упровадження нових технологій та методик навчання, схарактеризовано
важливість професійної підготовки педагогічних кадрів, акцентовано увагу на підвищенні фахової
мобільності та адаптивності вчителя, безбар'єрності освітнього простіру. Заслужують на увагу
дослідження українського шкільництва в діаспорі, започатковані Іваном Руснаком, що відкривають
новий погляд на значення національної освіти як чинника культурного єднання українців за межами
країни, питання утвердження української національної ідентичності в умовах воєнного часу.

Збірник адресовано науковцям, педагогам, студентам, аспірантам, докторантам, широкому
загалу читачів, усім, хто цікавиться проблемами фахової підготовки.

УДК 373.31(063)

Відповідальність за зміст матеріалів та літературні джерела несуть автори.

ЗМІСТ

Передмова.....	9
Tetiana Helzhynska ACADEMIC ENTREPRENEURSHIP: FUNCTIONS OF UNIVERSITY STAFF.....	11
Бигар Ганна РОБОТА ВЧИТЕЛЯ З БАТЬКАМИ З МЕТОЮ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	14
Бісовецька Людмила, Суржук Тетяна ІНТЕГРАЦІЯ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ ПРИ РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ НА ЗАНЯТТЯХ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	18
Бондар Тамара ЖИТТЯ НА СЛУЖБІ СЛОВУ І ЛЮДИНІ: ІСТОРІЯ ІВАНА РУСНАКА.....	23
Василик Марина УКРАЇНОЗНАВЧІ ШКОЛИ ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШОГО ПОКОЛІННЯ УКРАЇНЦІВ У США ТА КАНАДІ.....	27
Величко Ольга ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ РІДНОГО КРАЮ ЯК ОСНОВА ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ....	32
Винницька-Юсипович Оксана РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ШКІЛЬНИЦТВА В ДІАСПОРІ КРІЗЬ ПРИЗМУ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІВАНА РУСНАКА.....	35
Вишпінська Ярина НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У МУЗИЧНІЙ СПАДЩИНІ СИДОРА ВОРОБКЕВИЧА.....	39
Волошина Оксана, Філімонов Ілля ДИСЕМІНАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ.....	44
Гончаренко Леся ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ В ЮРИДИЧНІЙ ОСВІТІ: ДОСВІД КРАЇН ЄС.....	48
Гринько Вікторія ІНТЕГРАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЬСТВА ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	51
Губіна Світлана, Фрицюк Валентина ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ЗВО.....	55
Гузенко Оксана БЕЗПЕРЕРВНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ЗМІН: ЯК НЕФОРМАЛЬНА ТА ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА ФОРМУЄ НОВУ ЯКІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ.....	58
Дарманська Ірина, Благий Роман ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	61

Шевчук Кристина	
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	235
Шевчук Тамара, Костолович Тетяна	
РОЛЬ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ ЗДАТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРОТИДІЯТИ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОПАГАНДІ.....	240
Шестобуз Ольга	
ВИКОРИСТАННЯ ІГОР ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ЕМОЦІЙНИХ ТРУДНОЩІВ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	243
Шпак Світлана	
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ З БАТЬКАМИ ПІД ЧАС АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ.....	246
Яковишина Тетяна	
СТВОРЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: НАЦІОНАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ.....	251
Янкович Олександра, Кузьма Ірина	
СПОСОБИ ЦИФРОВОЇ ДЕТОКСИКАЦІЇ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ ШКІЛ.....	255
ВІТАЛЬНИЙ ЛИСТ НА АДРЕСУ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД ПОСОЛЬСТВА КАНАДИ В УКРАЇНІ.....	260

Тетяна Яковишина
кандидат педагогічних наук, доцент
Рівненський державний гуманітарний університет

СТВОРЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: НАЦІОНАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ

Початкова школа – це перший крок дитини у світ знань, спілкування та самореалізації. Саме тому надзвичайно важливо, щоб освітнє середовище було безбар'єрним – доступним, комфортним і безпечним для кожної дитини незалежно від її особливостей чи потреб.

Сучасна початкова школа має бути не лише місцем, де діти отримують знання, а й простором рівних можливостей для всіх без винятку. Безбар'єрний освітній простір – це не лише фізична доступність будівель і класів, але й психологічна, емоційна та соціальна відкритість до кожної дитини. Такий підхід формує у школярів повагу до різноманіття та навчає їх цінувати унікальність кожної особистості.

У початковій школі створення безбар'єрного простору має особливе значення, адже саме в цей період закладаються основи світогляду, сприйняття себе та інших. Діти навчаються співпрацювати, підтримувати однокласників і розуміти потреби тих, хто може стикатися з певними труднощами. Це стосується як дітей з інвалідністю, так і тих, хто має особливі освітні потреби, мовні бар'єри чи соціально-емоційні виклики [1].

Фізична доступність школи – це лише перший крок. Пандуси, широкі дверні прорізи, зручні класи та адаптовані санітарні кімнати дозволяють дітям з порушеннями опорно-рухового апарату або іншими фізичними особливостями почуватися вільно та самостійно. Але на цьому безбар'єрність не завершується.

Важливим аспектом є *інформаційна доступність*. Навчальні матеріали мають бути зрозумілими та адаптованими до потреб різних учнів: з використанням великих шрифтів, піктограм, аудіоформатів або тактильних елементів. Водночас учителі повинні володіти методиками інклюзивного

навчання, щоб ефективно підтримувати кожного здобувача в процесі здобуття знань.

Не менш значущим є *емоційно-психологічний клімат у школі*. Повага до особистості кожної дитини, підтримка її унікальності, створення атмосфери прийняття і довіри – усе це вкупі формує позитивне освітнє середовище. Здобувачі повинні відчувати себе вільними висловлювати думки, ставити запитання та не боятися робити помилки [1].

Важливу роль відіграють і *взаємини між дітьми*. Педагоги мають активно формувати у школярів розуміння цінності дружби, толерантності та взаємодопомоги. Інтерактивні заняття, командні ігри, спільні проєкти сприяють розвитку у дітей емпатії та взаємоповаги.

Не менш важливою складовою безбар'єрного простору є *співпраця школи з батьками*. Відкритий діалог, спільне вирішення питань і взаємна підтримка допомагають створити гармонійне середовище, де кожна дитина відчуває себе потрібною і важливою.

Крім того, створення безбар'єрного простору передбачає *формування толерантної культури в суспільстві*. З дитинства школярі повинні вчитися співпрацювати, поважати права інших і допомагати тим, хто цього потребує. Лише тоді інклюзія стане не просто політикою держави, а щоденною практикою.

Таким чином, безбар'єрний освітній простір у початковій школі – це не лише питання архітектури, а й філософія відкритості, поваги та підтримки. Це середовище, де кожна дитина має можливість розкрити свій потенціал, відчути радість пізнання і стати повноцінним учасником шкільного життя. Саме така школа виховує громадян майбутнього, здатних будувати суспільство рівних можливостей і взаємної підтримки.

У сучасному суспільстві рівні можливості для всіх – це не просто гасло, а необхідна умова розвитку демократичної держави. Особливо важливо забезпечити ці можливості в освіті, адже саме тут закладаються основи знань, формуються особистості та громадянська свідомість. Створення безбар'єрного

освітнього простору в Україні – це шлях до справді інклюзивної та доступної освіти для кожного.

Безбар'єрний простір в початковій освіті – це не лише відсутність фізичних перешкод у школах, університетах чи інших закладах освіти. Це також про доступність інформації, адаптовані навчальні програми, підтримку емоційного комфорту і повагу до різноманітності кожного здобувача освіти. В Україні вже зроблено чимало кроків у цьому напрямку, але ще більше – попереду.

В Україні діють програми й ініціативи, спрямовані на розбудову безбар'єрного освітнього простору. Зокрема, важливу роль відіграє Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору до 2030 року, що передбачає доступність освіти для всіх прошарків населення [2].

Це комплексний державний документ, головна мета якого – побудувати країну, де кожна людина, незалежно від віку, стану здоров'я, статі, соціального статусу чи інших ознак, матиме рівні можливості для участі в усіх сферах життя.

Ця Стратегія стала частиною ширшої ініціативи «Україна без бар'єрів», започаткованої за підтримки першої леді України Олени Зеленської. Вона покликана зробити Україну більш інклюзивною і доступною для всіх громадян.

У цій Стратегії терміни вживаються в такому значенні:

безбар'єрність – загальний підхід до формування та імплементації державної політики для забезпечення безперешкодного доступу всіх груп населення до різних сфер життєдіяльності;

доступність – забезпечення рівного доступу всім групам населення до об'єктів фізичного оточення, транспорту, інформації та зв'язку, інформаційно-комунікаційних технологій і систем, а також до інших об'єктів та послуг у міському та сільському середовищі [2].

Основними напрямками Стратегії є такі:

- 1) фізична доступність: безбар'єрний доступ до будівель, транспорту, громадських місць, освітніх і медичних закладів;
- 2) цифрова доступність: адаптація онлайн-сервісів, сайтів, електронних ресурсів для людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

- 3) економічні можливості: рівний доступ до працевлаштування, підприємництва та професійного розвитку;
- 4) освітня доступність: створення умов для інклюзивної освіти, адаптація навчальних програм, підготовка педагогів для роботи в умовах різноманіття потреб учнів;
- 5) інформаційна відкритість: поширення знань про права людини, антидискримінаційну політику, формування культури поваги та толерантності [2].

Що стосується освіти, Стратегія особливо наголошує на необхідності формування безбар'єрного освітнього простору – від дошкільного закладу до університету. Планується, що до 2030 року школи, коледжі та університети України стануть доступнішими як фізично, так і у змісті навчання, а вчителі та викладачі будуть підготовлені до роботи в умовах інклюзії.

Ця Стратегія – не лише про доступність інфраструктури. Вона про зміну мислення: від створення умов для людей з інвалідністю – до створення суспільства для всіх. Її реалізація покликана зробити життя в Україні комфортнішим і справедливішим для кожної людини [2].

Отже, створення безбар'єрного освітнього простору в Україні – це не лише турбота про окремі групи, а крок до побудови справедливого суспільства. Це шлях до того, щоб кожна людина могла реалізувати свій потенціал, відчувати себе частиною спільноти і впевнено дивитися в майбутнє.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інклюзивна освіта в Україні: шляхи від теорії до практики: реком. бібліогр. покажч. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наукова бібліотека; уклад. Л. Айдарова; відп. ред. О. Коробкіна. Харків: ХНПУ, 2017. 57 с.
2. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 09.04.2025).